

זה הספר

ויצבור יוסף

תוכו רצוף דרנשים ורמזים הנחמדים מזהב ומפז רב; מעשה ידי אומן.
צנצנת המן. גדול אדוננו ירב: אשר היה נאח דורש עת בעתו. ומרי שכת
בשבתו בהתאסף ראשי עם רב גדולים וקטנים. נערים עם זקנים. באים לשמוע
שמעתתיה דרב: בדמשק עיר מולדתו. ובמצרים מקום שבתו. חולקים כבוד
לרב זכה וזכה את חרבים. וכל מעשיו בספר נכתבים. סמרא דיוסף: נברא
רכא הוא נמר ומכר והבין דבר סתוך דבר. ויהי ה' את יוסף: אף תוא היה
מפריש פוש'ה. מתוקים לחיך כצינא ודבשא. ויסצא יוסף: ויאמר אלקט'ה נא
ואספתו. בעומרים. ומה שהנני ה' אשית בין חסדרים. וילקט יוסף: ואחר
נגש יוסף ויצבור אותם אמרים מפי סופרים ומפי מפרים הכי קרא שמו
ויצבור יוסף:

נדפס

תוכביא ירושלים פעחים

ברפוס הר"ר. שמואל הלוי צומערמאן חי"ו

דרוש להספד

את זה דרשתי אני בן הרב המהנדר
 בתשלום החודש של עמיד אב"מ הכ"ט
 ביום ד' כ"ג כסלו שנת הרם העמר"ח
 קודם הזמן בשכיל החנוכה שאין לעשות
 הספד בהם הוכרחתי להקדים ולעשות
 נחת רוח למנוחת מייא יה"ד שתנצב"ה ;

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח
 ויהי בבית אדוניו המצרי.

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח
 ויהי בבית אדוניו.

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח
 ויהי בבית אדוניו.

אירתא בפרשנדחא פ' שמות וז"ל ויוסף היה במלרים
 והלא הוא ובניו סיה בכלל פ' ומה ללמדנו וכי
 לא היונו יודעים שיוסף היה במלרים חלא לכדיע לדקמו
 של יוסף הוא יוסף הרועה את לאן אכיו הוא יוסף שהיה
 במלרים ונעשה מלך ושומד כלדקו עכל"ה :
 רב

רב עליליה יסור יסרני יה. ממרום שלח אש בעלמתי
 אש שלהבת יה. אש חוקד בקרבי בהעלותי על
 לבבי בלאתי ממלרים. לעלית ליראות אח פני הארון
 לעיה"ק ירושלם. הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה
 וחדד שנתי לטוב קייתי לחוזה בטעם מורי ורבי אדוני
 אבי פאר חמדתי. לא שלתי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא
 רוגז בא עלי רוגזו של **יוסף :**

רב טובך אשר לפנת פעלח לחיפס כך ננד בני
 ארש אש אמרתי אספר תולדותיו זה ספר תולדות
 ארש. יוסף בן שבע עשרה שנה היה חכים יהקירי
 עמי עוז ותושיה. גידל בין החכמים. ויעש גם הוא
 מנעמיה טעם טעם הדרש. ויהי בפיו מחוק כדבש.
 דורש טוב לעמו. ויהי אלדיו עמו. וילבור יוסף בר עד
 כי חדל לספור כי אין מספר. וילך הלוך וגדל ויעל
 א"ב ר"ם במעלות אח"י תנא ספרא וספרי וכוליה
 תלמודא הירחו היחה אומטתו על התורה ועל העבודה.
 ובחורתו יהנה יום ולילה לא יטם ולא יאן. יש קנקן חדש
 מלא יאן. ויוסף הורד מלריימה תני ומתני וישת לו
 עדריס. והארץ האירה מכבודו המאיר לארץ ולדריס.
 שמו טדע בשעריס המטינים בהלכה שאל כעניין
 ומשיב כהלכה. ויהי לעת שיבתו. ויעוזב כל אשר לו בניו
 ובני בניו ואח יקר חפארת גדולתו. ויעל לשכון כבוד
 בארץ הקודש ליון היא דורש לה. ויבחר בירושלם עיה"ק
 היא העיר הגדולה. ויקן יוסף קנה לעלמו עץ חיים
 ובמונה שעריס. ללל במיס אדיריס ובסוד ישרים. עשה
 לו רב ובחר בחיים. כי ממנו יסולאום חיים. אז היה
 מטין חפלתו. עד עת קץ רוחו ישוב לאדמתו.
 וימת **יוסף :**

רב המעלות גדול הנאמר ביוסף. אהוב למעלה ונחמד
 למטה וישראל אהב את יוסף. לא המדרש הוא
 העיקר אלא המעשה. גדול ההלמוד שמביא לדי מעשה.
 גדולים מעשה רב. גדול העלם ורב. מועלתי כדת נחונות.
 היו לעמי גלויים לפינות. עושה לדקות עם כל בשר.

ידו פרש ש"ר. ביתו פתוח לרוחה. ועניים מרודים יביא
 בית. כי יראה ערום ויכסוה הגה זאת תורת הבית.
 אהב שלום ורודף שלום בין אדם לחבירו ובין איש
 לאישו. ירא אלהים וסר מרע יראת חטאו קודמת
 לחכמתו. קובע מקום לתפילתו. זיכה ומזכה אחרים הנה
 שכרו אהו ופעולתו. שפל בדרך עניו כהלל. ה"ן גומרין
 עליו את ההלל. נפטר בשם טוב מן העולם יעליו אמר
 שלמה בחכמתו. טוב שם משמן טוב ויום המות מיום
 הולדו עדות **ב"הוסף :**

רב ועלום ממנו. ויעבור וינה חיננו. אקומה נא
 ואסובבה בעיר אבקשה את שאהבה נפשי בקשתי
 ולא מלאתיבו כבודי ומרים ראשי. ואזעק בקול מר ואומר
 אבי אבי רבי רבי למה עזבתי. ראש ולענה ומי המרים
 השקיתני. למי אנוס לעזרה. אי מי יהיה עלי סתרה.
 ווי לפסידא דלא הדרא. וידבר דוד את דברי פליר'ה.
 שנה זו מעוברת היחה עברה יועם ולרה. אסיר
 המלופת יאריס העטרה. ואזעק זעקה גדולה ימרה
 ואומרה. איי לי נפלה עטרת ראשי. נכיתי בחמי חמין
 קדר מאור שמי. כה אחר בנך **יוסף :**

רב מהיום קולות קול באשה היא אסתר בת דידו
 עט"ר אדונתי אחי לר לי לאם תבכה ותתייפח
 מנהמת כיונה ואימרת אמריה ממרת. מי יתן מותי אני
 החתך עזי ופארי. דמיטי לחסות תחת כנפך עד יום
 מותי. ולא אכאח במיתתך פאר חמדתי. איי שנמדב ביתי
 ונשרף דבירי. פנה יהודי פנה הדרי. טרוף טורף **יוסף :**

רב לכס טוב בהר הזה. ו"י ה'י בהשמע דבר המלך
 קל טב' לא' למרחיק הגידו במלרים. והשמיעי
 בנ"א את הדבר הרע הזה ויחבלו אחיי ואחותי היקרה.
 יחטקי זעקה גדולה ימרה. אבא חגיגה רעיה מהימנא
 אבינו רועינו מחמד עינינו ומשוש חפארתינו. יוסף אינו
 הוא מלכינו הוא מעוזינו. נפלה עטרת ראשינו יחמיס

עירי ובמרומים סהדי לש"ש נחטונתי ולא להיות שובר
 ומחפבר. אי לזאת סלח נא אנכי מצדק ועמכם הסליחה
 א נשי חיל יראי. חסידי עליון חכימי דיהדי. תנאי ואמוראי.
 בני ליון היקרים ראשי המטות וכשיאי. ובכן פני לבמיא
 נטלית יושב בספר עליון. יהיו לרטן אמרי פי והגיון.
 ויהיו דברי אלה נחת רוח ולעלוי נשמת עט"ר אב"מ
 הריני כפרת משכבו. תהי נפש אדוני בלרוד החיים לרודה.
 עם הלדיקים והחסידים מעלמא די ברא. והאל הגומל
 חסדים טובים יעש עמכם חסד כאשר פשיהם עם המתים
 ועם החיים יתן ה' לכם ימלאנה מטחה ימים תאריט
 שנים תאריכו על הארץ הטובה אל המנוחה ואל הנחלה.
 ופינכם החזיקה בשיבת ליון. ובבנין אפריון וינאלט גאולה
 שלימה ויקיים בני מקרא שכתוב גאלת בזרוע עמך בני
 יעקב

בענלה ובז"ק אכ"ר :

יבבה דבן ויתמרר דתלמיד בהפקד ממט שמי
 פרידות טובות אבידה אביו ואבידת רבו וכל
 בית ישראל יבכו את השריפה בהסתלק מהם איש חס
 וישר ירא אלפים וסר מרע לדיק חמים. וכל אחד ואחד
 יאמר עוטחי הטו אלה ויקח קו' ויאמר אס לעשה
 רעונו כך לשוברי רעו עאט"כ. וכמו שאמרז"ל חכם
 שמת בכל קרוביו. הכל קרוביו ס"ד אלא הכל כקרוביו.
 הכל קרעין עליו וכו'. ואין לנו להביא ראיות בדרות
 שהיה לדיק גמיר ומייבוס להספידו כראוי דה מוכן מאליו
 ומעלמו מכמה טעמי. א' שיכה למיתה וקבורה בארץ.
 הקב"ה כי ידוע מעלת הזוכה להיות נפטר בארץ הק'
 שנשמתו יולאה ע"י מלאך גבריאל ולא ע"י ס"ס כמו
 מיתו חו"ל. וכמו שכתב הרב מוהר"ח זיע"א כידוע.
 ב' שהיתה פטורחו בעט"ק אחר חלות. דידוע מ"ש מהר"י
 מפראג ז"ל בס' יערות דבש ח"ל. כל הלדיקים מחים
 בעטיו של נחש וקלקולו היה בע"ש והלדיקים הגחפסים
 בעון זה ראוי שימותו בע"ש לחקן. וזהו כו' הפ' כי
 ביום אכלך ממנו מות תמות כי המיתה מנפרת. ולכן
 הלדיקים הגחפסים בעון זה הם מחים כמ"ש וסימן יפה
 להם. הראית לדעת דהנפטר בעט"ק עדות נאמרה שהיה
 לדיק ומת בעטייה של נחש. ג' שהיה במלרים ובדמשק יש
 לו עמים קבועים ללמד תנויקות שכ"ר יהיה דירש ברכים
 ומוכח

היינו הן נוענו אבדנו נשארנו כלאן בלי רועה טהג
 כלאן **יוסף :**

רב עם אשר אחנו קול העם כרע"ה. טעקים
 ונאנקים. על האי שופרא דבלי בעפרא שופרי
 דיוסף. ווי דחסרא ארעה דא"י גברא רבה רב הו"ד
 חסף. הלדיק אבד לדורו אבד חסיד מן הארץ. גביר
 כארי לעמוד בסרן. לן יאות למצבי לן יאות למספד. חכם
 שמת אין לנו תמורתו. עליו נאמר ברוך שמלק מחמתו.
 ו"י ה"י כאשר בא **יוסף :**

רב מחולל כל אבינו רועינו זה ינחמנו ה' אמר אלי
 בני. לדיק זה בא לבית מלונו. אי אפשר לפוטרי
 בלא לינה האי דיסנה להאי פרדשנה. מי גבר יתיה ולא
 יראה מות. יעלו נפשו מיד שאול סלה. ושירה היא מלפני
 ואין מידי מליל קבלו דין שמים עליכם והייתם לי סגולה.
 עמו אנכי בצרה אהללהו ואכבדהו. ועם אוהבי ושומרי
 מלותי אנחה ואנהלהו. הגה י"ג אפרסמיני כלוה לאבהו.
 תבאחה לראש **יוסף :**

רב שמח על כבודי כבוד חכמים ינחלו שמעתי
 באומרים לי רבים שאולי ישאלו. מה זה היה לבן
 קיש אותיות בלגינה טפס שנטפשים אין חכמה ואין
 חכונה. מי שמך לאיש ש"ר וסופד בעיר רבתי עם קריה
 נאמנה. לעמוד בקהל קדושים ארזלים ותרשישים והמה
 מחשים. אפ"י מקרא לא קרית שחוק וקבל שכר חכם
 תחשב. כי כן אמר שלמה בחכמתו גם אויל מחריש חכם
 יחשב. לך נא ראה באבות ז' דברים נחכם וחלופיהם
 בגולם לא ולמד מ"ש בתלמוד מה יעשה אדם בטוב"ז ויתיה
 יעשה אלם. מעשה הלח תבוש הלח תכלם. ואטן ואומר
 חונגי חונגי אחס רעי כי יד אלוה נגעה בי. הביטו וראו
 אס יש מכאוב כמכאובי. גלה ממני משוש עט"ר ולו"ת
 מורי ורבי אדוני אבי. ידעתי בני ידעתי ריק ריק מג"ש
 לא דעת ולא חכונה בי. אך אמרתי אל לבי. לא עת
 לחכות עת לדבר. למעבד כוח נפשי לעט"ר אב"מ
 הכ"ז כדי שיהי שפתי לדיק דובכה בקבר. בשמים

כד

ומזכיר לכל אחד קטון וגדול בלא משוא פנים ואינו ירא משום אדם ועי"ו היה מזכה את הרבים ועליו נאמר ומלדיקי הרבים כסוכים לעולם ועד. וכמש"ל בס' הפועלים אמר יתרה אחר רב ואמרי לה אמר חייא בר אמר ר' יונתן כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנ' אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד וכל המלמד את בן ע"ה תורה אפי' הקב"ה נחר נזירה מבטלה בשבילו שנא' ואם תוליא יקר מזולל כפי תהייה ע"כ. וי"ל דלמא נקט זוכה ויושב בישיבה של מעלה. אמנם פי' המאמר הגו' הרב זרע ילחק והובאו דבריו בס' בס' דרש אברהם ח"א ח"ל. שמעתי בשם הח' ר' אברהם ו' משא על פי' המאמר הגו' בה"ק מ"ש האר"י ז"ל דארבע עולמות הן אבי"ע וכל לדיק ולדיק לפי מדרגתו זוכה ויושב בעולם הראוי לו. והנה מי שזוכה לא' מנ' עולמות בי"ע הם עולים ע"י מלאך או שרף או חיות הקודש והם יורדים ומעלים אותו לדיק עם נשמות הלדיקים היושבים בעולמות אלו כל אחד במקום הראוי לו. אבל איתם שזוכים לעולם האלילות הקב"ה יורד למטה ומקבל נשמתו ומעלה אותה עמו לפי שבטולם האלילות אין בה לא מלאך ולא שרף ולא חיות הקודש ואין רשות לשים מלאך ליכנס לשם. ולכן הקב"ה בכבודו הוא מעלה נשמתו לדיק שזכה לעולם האלילות. ועי"ו אמרו כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה דהיינו למעלה מכל שהיא עולם האלילות. ואין לך זכייה גדולה מזו. א"כ עי"ו אב"מ הכ"מ שזכה לנ' הזכרים. א' שנפטר בארץ הקודש. ב' שפטירתו עש"ק אחר חטות. ג' שהיה מרביץ תורה ומלמד תלמידים זוכה לישיב בישיבה של מעלה. הן הן ערוי שהיה לדיק נמור ולן יאיהלמככי לן יאיהלמספד לבכות ולהאטער בלעזר הגבוה על העדרי ממנו דוקא ולא על עלמו כי אדרבה מיתחמי הוא עליי לנשמתו שזכה לכמה מעלות טובות. אך הצער הוא על עצמנו שחסרנו לדיק כזה. ואם ישאלך איש אמתה לנו ילצרה הואח וכי לא הניח לדיקים כמוהו הלא כלה וכמה ולא פחית עלמא אפי' אחת אמור לו לידע להי לך שאיט דימה זכות לדיק אחד לזכות ב' אי יותר וכמו שפירש"י ז"ל ע"פ וילא יפקב וכו' והלא כמה וכמה ילאו ומה בא ללמדנו אלא בזמן שהלדיק בעיר הוא אודה הוא זייה הוא הדרה. פנה משם פנה הודה וכו'. והקשו הרי הניח ילחק אביו ורבהו אמו שהיו לדיקים. ותירטו איט דומה זכות לדיק אחד לזכות ב' או יותר. אף כאן נאמר כן. ולזה חייבים אנו להאטער בהסתלקו

ממנו. זאת ועוד ידוע שהלדיק יסוד עולם. וכמו שאמר הכתוב ולדיק יסוד עולם. ובגפול היסוד שבנין מחזמוע וע"י הראורי תשובה הוא שוקט ובוטח וע"ו נחפשה דרכיו ונחקרה ונשובה עד ה' כדי שחסייה מנחתו כבוד דע"י פטירתו נתעוררו לשוב לה' ויהיה מוכס את הרבים אף כי אחרי מותו זכות הרבים תלוי בו. ב' כדי שחסייה מיתתו לכפר עלינו ותגלג"ה בג"ע עליון. והנה ידוע מ"ש התנא באבות על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. והנה יש לנו ג' עמודים הזכרים ודי לעולם להשען עליהם. עוד יש לנו משען שני ודי לעולם לעמוד בשבילו והוא הלדיק דכתיב ולדיק יסוד עולם. א"כ יש תרתי בידינו להעמיד העולם והם הלדיק וג' דברים הזכרים באבות. ועפי"ו אפי' לפ' כו' הפסוקים בישיבה וי"ל הלדיק אבד ואין איש שם על לב והוא די"ל למה נקט בלשון אבד ולא גוע או דבר אחר. ב' באומרו ואין איש שם על לב מהו על אומנם עפי"ה יע"ן וכמ"ש שיש לנו תרתי ודי לעולם להשען ע"כ אחת מהם לבד והם הלדיק וג' דברים הזכרים באבות. והנה כל זמן שהלדיק בעולם אפשר שנהיה בהשקט ובטחה ואין לו לירא שמא חודצו העולם לפי שהלדיק הוא יסוד העולם אך בהפקד ממנו הלדיק לריכים אנחנו לחפש חפוש מחפוש על דברים המחויקים יסוד העולם ואין לנו כ"א ג' דברים הזכרים באבות והם התורה והעבודה וג"ח. אך בטובה עינינו הרואות שאף שנראה פטירת הלדיק אין אנחנו שמים על לבנו לחפש על איזה זכות כדי להשען עליו במקום הלדיק הנפטר והם ג' דברים הנז' באבות ובה תוארם אחס לחמה. א' על התורה הן בעון גליטו מארטינו בעון ביטול תורה. ודבר זה נשאל לחכמים ולגביאים על מה אבדה הארץ ולא השיבו עד שהשיב הקב"ה דכתיב ויאמר ה' על עובס את תורת. ואין אנחנו נגאלים מהגלות המר הזה אלא ע"י התורה שנא' זכרו תורת משה עבדי. וכתיב בתריה הנה אנכי שולח לכם את אח אליהו הנביא והנה בפסוק הזה יש להבין מ"ש זכרו ולא אמר למדו בתורת משה עבדי. אך נוכל להבין כו' הפ' בהק' מ"ש שלמה הפ"ה כי כלל החכמה כלל הכסף. ודרז"ל כל המחויק ביד לומדי תורה נחשב לו כאלו הוא בעלמו קרא בתורה ויקויים בו מקרא שכתוב והגית בו יומם ולילה. מעשה מזה על כל איש מבני ישראל מי שאין לו סנאי ללמוד והקב"ה העריך טובו עליו להחזיק ביד הני ברבי דרבנן דשליה. וכזה יש לו שכר כאלו בעלמו קיים מטת תלמוד תורה ואוכל מפרותיה בעולם הזה והקרן קיימת

קיימת לו לעשה"ב. וע"ז באפי לרמוז כו" הפ' שאמר
 זכרו ולא אמר למדו ר"ל אם אין לו פנאי או שאינו
 יודע ללמוד לפחות זכרו תורת משה לזכור הת"ח ולהפניק
 לפס ממונו ולהחזיק בידם. ובוה יקרב גאולתינו. והן
 בטון בזמן הזה שכל חכמי ורבני ארץ בלער גדול ובדוחק
 הפרנסה הן מלד יוקר השערים הן מלד כמה הרפיקי
 דערו עליהם ונשאלו בעירוס ובחוסר כל ועינם חלויים
 לאחינו בני חו"ל להחזיק בידם. ואשריהם ישראל כמה
 וכמה מחנדיים בעם לארלות הקודש ועליהם הבא ברכת
 טוב אך דא עקא שמעתי ותרנו בטני כי המשגיחים
 ומנהלים וגזברים שמעו לשה"ר על איזה מהח"ח הנזכרים
 וכמעט על רובם ככולם שאינם לריכים ופסקו למיוחיהו
 ונשאלו עלי משען ובלי משענה. וידוע משרו"ל דעניינות
 מטביר על דעתו ועל דעת קוט. מעתה אין להם ישוע
 סדעת לשקוד על החורה ובוה נחבטל ממנו עמוד הא'
 שהעולם נשען עליו והוא על התורה. או לנו שקך עלתה
 בימינו על זה נאמר נתנני ה' בידי לא אוכל קוס.
 דהיינו בחולת ישראל ודין גרמה אורך גלותי במקום
 שאנחנו מקיים מיוס ליום לגאולה שלימה בע"ה.
 ב' על העבודה ידוע שהעבודה היא עבודה הקרבנות
 ובעשה"ר משגחב ביהמ"ק בעלו עבודה ואין לו לא
 עבודה ולא נסכים. וחקנו לנו רז"ל הפילות במקום
 המידים. וידוע משרו"ל עפ"י והתפללו אליך דרך ארלם
 והביא אשר בניתי לשמך. כי בחו"ל בחפלתם לריך שהיה
 ללד ארץ ישראל וא"י ללד ביהמ"ק וכל החפלוה הם
 מתקבלים ועולים דרך ארץ הקודש והם עולים עם
 חפלות בני ירושלם כדי שיהיה עטרה להקב"ה ע"י
 חפלותי אס הם ראויים והיינו ידוע משרו"ל כל חפלה
 שאינה ככוונת הלב אינה חפלה דכתיב ולפנדו בכל לבבכם
 ודרז"ל איזהו עבודה שבלב הוי לומר או חפלה. ולזה
 יש פה עיה"ק ירושלם שחי בתי כנסיות שהם מתפללים
 בכוונת הלב עפ"י סו' הרב"ש שרעבי זיע"א. והם
 ממשיכים השפע בחפלתם לכל העולם ודי לעולם כולו
 לעמוד בזכותם. וכמו שאמרו שהתפילות במקום חמדין
 חקנים והם עמיד העבודה הנאמר בצבא ב' מג' דברים
 שהעולם עומד עליהם והן כעון כמו שאמרנו למעלה
 שכונה מהם פסקו לחיותיהו ובוה לא נשאר להם דעת
 ללילה לטון כראוי. וא"כ גם עמוד העבודה בוטל ממנו
 או לעינים שכך רואות ואוי לאונים שכך שומעות. מעתה
 נשאר לנו עמוד הג' הנזכר באבות והוא על ג"ח
 הן אחת שמדה זו נשתחו בה עם בני ישראל

גומלי חסדים והפי' ריקנים שבהם מ"מ. אינו מבטיק
 עמוד זה בלבד לעמוד עליו. וכמו שאמר הנחא על ג'
 דברים העולם עומד. ואלו די באחד היה לו לומר על
 כל אחד מג' דברים הלו העולם עומד. ומה שאמר על
 ג' דברים העולם עומד ר"ל בטלם לריכים זל"ז ולא די
 באחד מהם לפי שאינו דומה ככא של ג' רגלים לכאף
 של רגל אחת שצדאי אינו יכול לעמוד. א"כ אף בג"ח
 שייכה ציניו ומלוויה אלל כל אדם מישראל אינה מספקת
 ואינה כדאי לעמוד עליה העולם וכלו בעלה כרוב.
 ועפ"י"ז יבא על נכון כו" הפ' הנז"ל הלדיק אבד ר"ל
 שהלדיק שהוא יסוד העולם אבד בחור אבירה ולא מת
 לפי שסילוקו אדרבה הוא עליו לו ולז"א אבד ר"ל
 אבד ממנו דוקא וכיון שהיה יסוד העולם ה"כ מוכרחים
 אנו לחפש על דברים הנריכים לקיים העולם והם ג'
 דברים הנזכרים באבות. והנה בעהה בעשה"ר ואין איש
 שם על לב על דייקא רונה לומר ג' על הנזכרים באבות
 והם על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. כי כל
 אחד לדרכי פנה יהומר כלום עליך פכשי ואין דורש ואין
 מנבקש ואין לנו להבטן אלא על אבינו שבבמים הון
 ומפרנס לכל יבצח כמו יחברך לעד :

וְבָאֵר מלאחי כתוב בכתיבות עט"ר ול"ח אב"מ
 הכ"מ יבדי שיהיו הפחותיו דובבות בקבר ולמעבד
 ליה ניח נפשא מליה להביא משמו וממה שקבן וטרח
 משם המפ' ז"ל ויהי רטון שיהיה דברי אלה לעלוי נשמתו
 שחיה לרורה בג"ע והיתה נפש ארוני לרורה בלרור
 החיים. והוא הביא משם הרב קרבן שבת פי' פסוקים אלו
 הנז"ל. הלדיק אבד וכו'. והרב הנז"ל דקדק למש חפס
 הלדיק בה' שידועה זאת ועוד מ"ש אבד ולא אמר נאסף
 יכולא בזה. ג' מ"ש ואנכי חסד נאספים לשון רבים.
 ויחזור לדבר בלשון ימיד באימרו יבא שלום וחור וחפס
 לשון רבים באומרו יטחו על משכבותם. יפי' הפסיקים
 אלו שהם רומזים על עון מכירת יוסף הלדיק. ובהק'
 משרו"ל כשמכרו השבטים ליוסף באה מה"ד וקטרגה
 לפני הקב"ה ואמ"ל רבש"ע כחנח בחורשך וגונב איש
 ומכרו ונמלא בידו מוח יומת. השבטים שמכרו ליוסף
 הם חייבים מיחה חנם בידי ואעשה בהם נקמה. אמ"ל
 הקב"ה כלום כחנתי בחורה אלא איש הרי כחנתי
 בחורתי שהוא נער ולא איש דכתיב והוא נער אח בני
 בלהה וכו'. יהייתה מדה"ד חורח ומקטרגה כמה פעמים
 עד שבעשה"ר נמסרו יו"ד הרוני מלוכה ביד הקיסר כידוע
 לכפר על עין מכ"י. וידוע בלעת"ל הקב"ה שחטת הב"מ
 הלר

הגר הנזיר לפני הדריקים לעת"ל ומחכבלים הדינים וטובה נקמה באוה"ע על כל מה שעשו רע לעם בני"י. חנה יהיה דוקא בזמן הגאולה באחרית הימים. וע"ז יורנו כ"י הפסיק בנו"ל הדריק ר"ל הדריק הידוע שהוא יוסף טלדיק אבד ר"ל אבד מאביו ולא מת ואין השבטים חייבים במכירתו וכמו שהשיב הקב"ה למה"ד כלום כתבתי אלא איש. וע"ז אמר ואין איש שם על לב שהקב"ה קראו נפר ולא איש. וזוה פטורים השבטים. יעפ"ז מליט ואנשי חסד נאספים שהם י"ד הרוני מלובה. ואין מבין ר"ל לא היבנו כיון שהם פטורים שפטורם הקב"ה. וע"ז אמר יבא שלום ר"ל בזמן שה' יברך את עמו בשלום חנה באחרית הימים אזי הקב"ה לוקח ס"מ ושומטו לפני הדריקים ההם ועושה נקמה בלריהם. וידוע שכל מי שנפטר הרגו אי אפשר לגות ויהיה דמו חוסם כי בדם שופטו ואז שקט יגח. וע"ז אמר אז ינחו על משכבותם אותם הנברנים בעון זה. זס"ד ז"ל :

מעשה יש לנו קושייה על השבטים שבניו יה איך מלאם לבס למטר לאחיהם ולעבור על פסוק מפורש יתורה ולהתחייב עליו מיתה ח"ו. אמנם מרוב שנאהם עמו שהיה מתנאה עליהם היו מבקשים לו נכלי דתוח להמיתו בהם עפ"י הדין ולא יהיו מחתיבים עליו עפ"י הדין. והוא בהק' פלוגתא דהגי קראי בש"ס עפ"י המקלל אביו ואמו מות יומת. ר' יונתן סבר אפי' לא קלל אלא אחד מהם חייב. ימה שאמר אביו ואמו או או קאמר דוא"ז לחלק. ור' יאשייה סבר אינו חייב עד שיקלל שניהם. דוא"ז להוסיף לרבות שניהם. ואם קלל אחד מהם פטור. נמלא דבמקיס שיש וא"ז היא מחלוקת הגאונים. אי אמרינן וא"י לחלק אי וא"י להוסיף. וידוע דבענין גונב איש נאמר והתעמר בו ימכרו ונמלא ביה מות יומת. דלר' יונתן באחת מג' להתחייב עליו דוא"ז לחלק. ולר' יאשייה אינו חייב עד שיפשה שניהם והתעמר בו להשחמש בו וג"כ ומכרו. ואם עשה אחת מהם פטור. א"כ השבטים ס"ל כר' יאשייה דוא"ז להוסיף דאינם חייבים עד שיפשו שניהם. וע"ז אמרו לכו ונמכרנו לישמעאלים וידינו אל תהי בו ומעשה אנחנו פטורים. אמנם אין האמת אחס דמלינו מרן ז"ל ביו"ד סי' רפ"ח ככי הביא בשם הרשב"א ופסק הלכתא כר' יונתן דוא"ז לחלק דחייב אפי' על אחד מהם. ולזה נמכרו יו"ד הרוני מלובה לכפר על עון מכ"י לפי שלא כדן עשו השבטים :

ועפ"ז אפשר לפרש לענ"ד כו' הפ' ויקם מלך חדש על מזרים אשר לא ידע את יוסף והוא בהק' ג"כ מה שחקרו המפרשים ז"ל כיון שגזירה בין הבתרים היחה ח' שנה מפני מה נשתעבדו ישראל רד"ו דוקא. וחירו לפי שהמלכיים העבירו את בני"י בפרך בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה. קושי השעבוד השלים בזמן יש לחקור דקושי השעבוד היה בכלל הגזירה דכתיב כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אוהב ד' מאית שנה ר"ל עבדות וענוי : מטתה באתו לחקירה הנז"ל אי אמרינן וא"ז לחלק דהגזירה היחה או עבדות או ענוי והם עשו שתייהם. א"כ ניכל לחרך קושי השעבוד השלים בזמן. אך אי אמרינן וא"ז להוסיף א"כ צטיקר הגזירה חייבים שתייהם. וקושי השעבוד אינו משלים הזמן. והנה פרעה הרשע ס"ל דוא"ז להוסיף וממילא ישראל חייבים בשתייהם ואפי' לפי הדין. וכמו שפסק מרן הב"י דהלכתא וא"ז לחלק מכל מקום פרעה רלה לטעון קיס לי כר' יאשייה דוא"ז להוסיף. וע"ז רמז ויקם מלך חדש על מזרים אשר לא ידע את יוסף. ר"ל שלא רלה לפסוק הדין כמרן ב"י דס"ל וא"ז לחלק. אלא פרעה היה ס"ל דוא"ז להוסיף וממילא חייבים בשתייהם עבדות וענוי. וע"ז הכניד עולם ויעבדו מזרים את בני"י בפרך. וזוה אפי' לפ' ג"כ כו' הפסוק פקוד יפקוד אלהים אתכם והעליחם את עלמותי מזה אתכם. והוא בהק' משרו"ל עפ"י ואם עלמות יוסף אשר העלו בני"י ממזרים קברו בשכם. והקשו למה בשכם אלא משכס נגביהו ולשכס החזירוהו. וידוע שהשוכס לריכה להיות באותו מקום. והנה נאמר שהשבטים חטאו במכירתו לריכים להחזירו למקום שנגביהו. וכמו שאמר דכתיב והשיב את הגזילה אשר גזל. ואם השבטים לא חטאו במכירתו אינם לריכים להחזירו למקום שנגביהו. והשבטים ס"ל דלא חטאו. כמו שאמרו דס"ל וא"ז להוסיף ואינם חייבים אלא א"כ עשי שתייהם והתעמר בו ומכרו והם לא עשו כ"א אחת. אמנם מכח שילאנו קודם הזמן מוכרח לומר שקושי השעבוד השלים הזמן דעיקר הגזירה הייתה או עבדות או ענוי. דהלכתא וא"ז לחלק ולזה ילחטי קודם הזמן ולפ"ז השבטים נחפסים בעון מכ"י ולריכים לחקן להחזירו למקומו וע"ז רמז להם יוסף פקוד ר"ל כמנין פקוד שהם ק"ץ שנים יפקוד אלהים אתכם ר"ל יכד לכס מן הגלות. וכמו ולא נפקד ממנו איש. א"כ מביא ראה דוא"ז לחלק וחייבים אחס במכירתו ולריכים לחקן. וע"ז והעליחם את עלמותי וכי' :

אמנם צוהר חדש פר' וישב והביא דבריו החיד"א ז"ל בס' דגש לפי נתן טעם אחר למה שיטב ישראל במלרים רד"ו שנה והוא דעיקר גלות מלרים היה בעון מכירת יוסף והשבטים גרמו לו לער כ"ב שנים שלא ראה אביו ויו"ד פעמים כ"ב הם ר"כ הסר מהם לכל שבט שנה אחת לפי שנפטרו יו"ד שבטים במלרים ומיתחם כפרה לכל אחד שנה וגשאר רד"ו, ולזה ישבו ישראל רד"ו שנה במלרים וכשבאו למרה קטרגה מדה"ד דהיה להם ללקוח שבע כחטאתם ולישב ז' פעמים רד"ו ולזה נתן להם הקב"ה במרה מלות שבת לתקן עון מכירת יוסף ויכופר להם השאר בשמירת שבת דשביעאה ההוא לדיקא בה אחיד יעוין שם :

ועפ"ז פי' עט"ר ולג"ח אב"מ סכ"מ כו' הפסוק איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' והוא בהק' מ"ש הרב פרח לצנון דממה שנענשו היו"ד שבטים כולם בעון מכירת יוסף וכמ"ס דחקנו יו"ד פעמים כ"ב מינה מוכח דאוליגין בחר רובא דהרי ראובן ובעימין לא היה בכלל א"כ גשאר ט' ולמה חיקנו יו"ד פעמים כ"ב ג"כ ביו"ד הרוגי מלוכה כנז"ל אלא בודאי נוכחן מוכח דאוליגין בחר רובא, עו"ן משרז"ל במס' תולין ד"א מלגן דאוליגין בחר רובא א"ר אלעזר אחיה מרישא דעולה דלמר קרא ונתח אחיה לנחחיה ולא נחחיה לנחחיס וכיוש שמה ניקב קרום של מוח אלא ודאי דאוליגין בחר רובא ר' מארי אמר אחיה מוכה אביו ואמו עות יומת ודילמא לאו אביו הוא אלא ודאי דאוליגין בחר רובא ורוב בעילות אחר הבעל רב כהנא אמר אחיה מהורג את הנפש ודילמא גברא קטילא קטל שהיה טריפה אלא ודאי דאוליגין בחר רובא עכ"ל"ה :

ועפ"ז פי' הרב כסף נבחר אשכנזי כו' הפ' וכי יזיד איש על רעהו להורגו בצורמה מעט מוצחי חקחטו למות ומכה אביו ואמו מות יומת ולמה סמך מכה אביו להורג את הנפש ותו מעט מוצחי שפה יתר היא, אמנם עפ"ה יע"ן והוא וכי יזיד איש על רעהו להורגו בצורמה ומה היא העירמה באומרו אפשר שהוא טריפה ולא אוליגין בחר רובה וחיישינן למיעוטא מעתה יוכל לפטור עלנו בזאת הטענה ולזה סיים מעט מוצחי ר"ל קח רחיה מעט מוצחי ממה שמקריבים על מוצחי עולה ואינם מנחחים הראש וא"כ חיתח דחיישינן למעוטא דילמא ניקב קרום של נוח אלא ודאי דאוליגין בחר רובא א"כ זה שבא להרוג את רעהו לפטור את עלמו בטענת חיישינן למיעוטא חקחטו למות דאוליגין בחר

כה

רובא ואין לומר דילמא טריפה היה ומהטעם עלמו ודאי ומכה אביו ואמו מות יומת דאוליגין בחר רובא ולא אמרינן דילמא לאו אביו הוא ולא חיישינן למיעוטא ולפי"ז יע"ן כו' הפ' איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו והוא דהלכתא אוליגין בחר רובא ורוב בעולות אחר הבעל א"כ חיישינן אתם בכבוד האב ולזה אמר איש אמו ואביו תיראו ומה הטעם עלמו ואת שבתותי תשמרו לתקן עין מכירת יוסף אף שלא חטאו כל העשרת השבטים מ"מ אוליגין בחר רובא ולריבים לתקן עון מכירת יוסף בשמירת שבת כאמיר דשביעאה ההוא לדיקא בה אחיד :

ועפ"ז פירש ג"כ עט"ר אב"מ הכ"מ כו' מחמרז"ל בפ"ק דיבמות וז"ל כתיב איש אמו ואביו תיראו יכול אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר יטל ישמע לו ת"ל ואת שבתותי תשמרו טולכס חייבים בכבודי אני ה'. והוא ז"ל דקדק דלמה חפס שתי מלות אלו בלבד מלת אל תטמא ומלת השבת אבידה. אמנם עפ"ז יע"ן ובהקדים עיד מ"ש מרן ז"ל בחו"מ סי' רג"ט ס' ג' וז"ל המולא מליאה במקום שישראל מלויים שם חייב להחזיר ואפי' העיר מחלה גויס ומחלה ישראל או אפי' רובה גויס ומלחה במקום שמלויים רוב ישראל חייב להחזיר. אבל אם רוב העיר גויס או אפי' רובה ישראל ומלחה במקום שעובדים שם רוב גויס אינו חייב להחזיר דאוליגין בחר רובה עכ"ל. מעתה יובן המאמר הלז איש אמו ואביו תיראו יכול אמר לו אביו היטמא אף שאביו כהן ישמע לו דשמא לאו אביו הוא וא"כ הכן אינו כהן וחיישינן למיעוטא או שאמר לו אל תחזיר במקום שמייב להחזיר שהרוב ישראל אל יחזיר וישמע לו דחיישינן למיעוטא ת"ל ואת שבתותי תשמרו. כמו שאמרנו לפיל דמהשבת רחיה דאוליגין בחר רובא וכולכס חייבים בכבודי ולא ישמע לו בטענת דחיישינן למיעוטא אלא הלכתא דאוליגין בחר רובה ולא חיישינן למיעוטא :

במעתה נחזור למאמר הנ"ל פתח השער ולפרשו משם עט"ר אב"מ הכ"מ וז"ל. ויוסף היה במלרים והלא הוא וכניו היו בכלל בניו וכי לא היינו יודעים שיוסף היה במלרים ומה בא ללמדנו אלא להודיע דקתו של יוסף הוא יוסף שביה רועה את לאן אביו הוא יוסף שהיה במלרים ונעשה. מלך ישאר בלדקו עכ"ל"ה. ויובן בהק' מ"ש מור זקניו הרב יעקב ענחני וע"א. המקדש שם שמים ברבים ע"פ מי זה האיש ירא ה'. ואמרו במדרש זה יוסף דכתיב ויאמר אליהם יוסף זאת עשי וחיי את האלפים

כאלהים אני ירא. יורט בדרך יבחר שלא חטא נפשו בטוב חלין בקבר חרשו יירש ארץ שזכה לראות ג' דורות שנה' גם בני מזיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף עכ"ל"ה. ויוכן בהק' לפ' טו' הפסוקים ח"ח. ועשה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"ח ליראה את ה' אלהיך ללכת בדרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ע"כ. ויוצט כמה שפ' הירושלמי פ"ט דברכות ח"ל. עשה מאהבה ועשה מיראה. עשה מאהבה דאם באח לשטוף דע שאתה אוהב ואין אוהב שינא. ועשה מיראה שאם באח לבשט דע שאתה ירא ואין ירא ביעט. וכחכ ה"פ"מ שאם באח לשטוף שאם יעשה באהבה לחוד יקוץ בטורח ויעשה בשנאה כעושה בעל כרחו מפני היראה. אבל כשעשה מאהבה לא יקוץ בטורח המלות ועמלם. וחלו עשה מאהבה לחוד אפשר לבשט ברוב טיבה. יכחי שאמר וישמון יסורין ויבשט ולא יסור אהבה ה'. אבל מפני היראה יתן בלבו טפי חי נמי אם יבואי עליו יסורין כאויב יבשט באהבתו ית"ש. וע"ז לריך האדם לעבוד את ה' מאהבה ומיראה. ונראה דזה היה מחלוקת הכטן עם הקב"ה בענין איוב. ח"ש הקב"ה לשטן השמש לבך על עבדי איוב שכחתי לו רוב טובה ולא בעמ מיראה. וכמו שאמר לו כי אין כמוהו בכל הארץ איש יר"א וסר מרע. ויאמר השטן שחנם ירא איוב אלהים הלך אחה סכח בעדו וכו'. ואולם שלח נא ידך וגח בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך ויבשט ויאמר לו ה' הט בידך. וכאשר הביא עליו כל היסורין ותאמר לו אשתי עודך מחזיק בחומתיך וכו'. ויאמר לה גם את הציב נקבל ואת הרע לא נקבל. ובכל זאת לא חטא איוב כהפתי. מעשה יהי טו' הפ' יעשה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"ח ליראה וכו'. ולאהבה וכו' בכל לבבך ובכל נפשך אפי' נוטל את נפשך. וזהו עבודה שלמה שתיא מאהבה ומיראה. וכמ"ש יבזה יבטו טו' הפסוקים בפ' ננבים והיה כי יצאו עליך כל הדברים וכו' ושבת יכו' ובכ ה' אלהיך וכו' ומל וכו' לאהבה אותו וכו' כדי שיהיה בידך שתייהם עבודה מאהבה ומיראה. ובזה יובנו ג"כ הני קראי בפ' ואחחנן והיה כי יביאך ה' אליהך אל הארץ ובתים מלאים כל טוב וכו'. השמר לך פן תשכח וכו' את ה' אלהיך הירא ויאתו תעבוד. והוא כאמור לעובדו מיראה ואהבה. וזהו ג"כ טו' הפסוקים שם. כי תיליד ננים וכו' ובקשחם נושם את ה' אלהיך וכו' בלך לך ומלאוך וכו' ושבת ודאי הוא כמבואר. ובזה יובן מאמר ו"ל חייב אדם לבכך על הרעה כשם שמבכך על

הטובה והוא כשם שברכת הטובה להודיע שאינו בטוב ברוב טובה גם כשיבא עליו רעה לריך לקבל מאהבה ולא יבשט ביסורין. וע"ז אמר איוב ה' נתן וה' לקח. על שתייהם יהי שם ה' מבורך. מעשה יובן המאמר הלז מי זה האיש ירא ה' זה יוסף דכדיב ויאמר אליהם זאת עשו וחיו את האלהים אתי ירא. דבלא אנוי עתה ברום המעלות ולא בעמתי ברוב טובה יורט בדרך יבחר. שלא חטא ואף בשעה שהיה ביד תוכרים וקונים ביד הישמעאלים וביד הסיחרים לא חטא ולא בעט. וע"ז היה מדריכס לחתיו בדרך יבנה שלא יבשטו ביסורין וכמו שאמר מה זאת עשה אלהים לנו. וע"ז זכה נפשי בטוב חלין שזכה להקבר בא"י בשכר חרשו יירש ארץ שראה ג' דורות וכמו שאמר שלמה עטרת זקנים בני בניס. עכ"ד ז"ל. יעפי"ו יובן כו"י המאמר הלז ויוסף היה במלרים לא היינו יודעים אלא להודיטך הוא יוסף שהיה רועה ונתיישר ולא בעט. הוא יוסף שהיה מלך במלרים ולא בעט ברוב טובה והיה עובד ה' מאהבה ומיראה. אף חנן כאמר ביוסף הצדיק הלז ה"ה עט"ר אב"מ הכ"מ הוא יוסף שהיה במלרים הוא יוסף שעלה לירושלם והיה עובד את ה' מאהבה כל ימיו תלנב"ה אכ"ר :

ובזה פי' הוא יע"א טו' הפ' מי בכס ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין טובה לו יבטח בה' ה' וכו' והוא בהק' משרז"ל כל המלפס לשלחן אחרים שולס חשך בעדו. ועו"א מי בכס ירא ה' וראו להקרא ירא ה'. לו"א אשר הלך חשכים ר"ל שהיה מיוסר בעניות ומלפס לשולחן אחרים שהטולס חשך בעדו ועכ"ז יבטח בשם ה' וישטן באלהיו זהו ראוי להקרא ירא ה' :

ובא"א א' פי' היא יע"א ג"כ טו' הפסוק מי בכס ירא ה' והוא בהק' משרז"ל ע"פ נח איש לדיק תמים היה בדורותיו. יש דורשים אותו לשבת ויש דורשים אותו לנגחי. מי שדורש לשבת שהיה לדיק בדורותיו וכל שכן אם היה בדור לדיקים כמו אברהם ושמאל. ומי שדורש לנגחי דורש דוקא לדיק היה בדורותיו ואלו היה בדורו של אברהם ושמאל לא היה נחשב לכלום. עוד ידובר שהרשעים נמשלים לחושך וכמ"ש בח"ר ויקרא אלהים לאור יום אלו מעשיהם של לדיקים ולחשך קרא לילה אלו מעשיהם של רשעים. וכמו שאמר הכסוב ורשעים בחושך ידמו. וע"ז רמו מי בכס ירא ה' שימע בקול עבדו יראוי להקרא ירא ה' אשר הלך חשכים שהיה הולך בעיר שרובת רשעים והלך חשכים ואין טובה

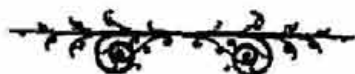
טנה לו. ועכ"ז יבטח בשם ה' לזה ראוי להקרא
ירא ה' :

עפ"ז פי' עט"ר אב"מ הכ"מ כו' הנושא הלך ילך
ובנה נושא. ויהי ה' את יוסף ויהי איש מלליח
ויהי בבית אדוניו המלרי. פפ"י האמור ומדובר לעיל
שיוסף היה לדיק וגשאר בלדקו בין בזמן שהיה איש מלליח
והיה מלך בין בזמן שהיה בית אדוניו המלרי ומשא אשה
אדוניו את ענייה אל יוסף גשאר בלדקו ולא חטא ולא
בטט לא מרוב טובה ולא ביסורין בזמן שנתנו אותו
בבית הסוהר :

ובאר"א אפי' לפ' הנושא הכו' ויהי ה' את יוסף
ויהי איש מלליח ויהי בבית אדוניו : שם רמז
למע' עט"ר אב"מ הכ"מ שיהיה לדיק גמור כמו שאמרנו
בקוטב דרושינו. ומלבד כל המ"ל שהיה עניו כרבי יוסף
ממש המזכר בש"ס. וידוע שהעניו יש לו השראת שכינה
תמיד דכתיב אני את דכא וספל רוח. וידוע משרו"ל ע"פ
ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו. כל האומר דוד חטא
אינו אלא טועה. אפשר דקב"ה עמו והוא חטא. זאת
ועוד שהיה מוכיח לרבים והיו דבריו נשמעים. ובה זכה

באחרית הימים לישב בישיבה של מעלה כמו שאמרנו
בתחילת דרושינו. וע"ז רמזתי ויהי ה' את יוסף שהיה
לו השראת שכינה לפי שהיה עניו ג"כ ויהי איש מלליח
שבו דבריו נשמעים. וע"ז זכה להיות בבית אדוניו בשלום
האלילות כמ"ל תלנב"ה אפי"ר :

שוב חזרתי ואמרתי ויהי ה' את יוסף ויהי איש מלליח
ויהי בבית אדוניו. שם רמז על גאולתינו והוא
בהק' מ"ש רז"ל גלו למצרים שכינה עמהם. שנא' אנכי
אחד עמך מצרימה. גלו לבבל שכינה עמהם שנא' עמו
אנכי בצרה. א"כ כיון שהשכינה עמנו בגלות בודאי
שהקב"ה גואל אותנו למען שמו ית' לאקמא שכינתא
מעשרא. וכמו שאמר הכתוב למעני למעני אעשה. עוד
ידוע שישראל נקראים על שם יוסף דכתיב גאלת בזרוע
עמך בני יעקב ויוסף. וע"ז בא לרמז ויהי ה' את יוסף
ר"ל שהשכינה עמנו בגלות. בשוה"ר א"כ בזה אנחנו
מובטחים. והקב"ה נקרא איש גבור מלחמה. ועו"א ויהי
איש מלליח והוא ילחם מלחמתנו ויחזירנו לעיר קדשינו
ויבנה לנו בית מקדשינו. ועו"א ויהי בבית אדוניו ארון
כל הארץ יו"ר שיהי' במהרה בימינו אפי"ר :

רשימת המצבה לעט"ר יצניח אב"מ הכ"מ שנקבר בהר הזיתים

אצל טור זקנו הרב הגדול כההר"ר יעקב ענתיבי זצ"ל.

פה נגנו ארון הק' ארי במסתרים. בר אוריין ובר אבהן
מזר"ק שהור זרע נברים. הולך תמים ופועל צדק ודובר
אמת ומשרים. בשלום ובמישור הלך ורבים השיב מעון
בתוכחות מוסרים. המזכה את הרבים ומאיר לארץ וקדרים.
היה רב הוד יוסף ענתיבי נ"ע נלביע יום ר' כ"ז לח'
המר ש' נפלה עט"ת ראשינו. תנצב"ה :